

HET STUDIEJAAR 1949—1950

REDE

UITGESPROKEN OP DE 18DE SEPTEMBER 1950
BIJ DE OVERDRACHT VAN HET RECTORAAT
DER LANDBOUWHOGESCHOOL

DOOR

DR IR J. C. DORST

H. VEENMAN & ZONEN • WAGENINGEN

*Mijne Heren Curatoren,
Dames en Heren Hoogleraren, Lectoren,
Docenten, Wetenschappelijke Medewerkers,
Assistenten, Studenten
en voorts Gij allen, die door Uw tegen-
woordigheid blijk geeft van belangstelling
voor onze Hogeschoolgemeenschap.*

Dames en Heren,

Bij de vervulling van zijn laatste ambtelijke plicht wordt van de Rector Magnificus verwacht, dat hij een overzicht geeft van het afgelopen studiejaar en daarmee tevens zijn bijdrage levert tot de historie van onze Hogeschoolgemeenschap. Hij kan zich daarbij niet de vrijheid veroorloven van de schrijver van historische romans en trachten rondom enkele feiten een boeiend verhaal te dichten. Van de andere kant is de tijd van de „histoire bataille” reeds lang voorbij. Algemeen is men van opvatting dat men voor een goede beoordeling van bepaalde gebeurtenissen, de voorgeschiedenis, de achtergrond, de oorzaken, de aanleiding en het doel, nauwkeurig dient te kennen. Zulks is niet alleen nodig om het oorzakelijk verband en de samenhang te begrijpen, maar tevens om hieruit aanwijzingen te putten voor de lijn der ontwikkeling in de naaste toekomst.

Ik hoop niet al te zeer te zondigen tegen de traditie, wanneer ik later in mijn rede extra de nadruk leg op het feit, dat gedurende en kort na de oorlog zeer vele omstandigheden zo sterk zijn gewijzigd, dat ze, nog meer dan voorheen, onze aandacht en werkkraft zullen opeisen. Doch allereerst wil ik mij kwijten van de taak, welke een ongeschreven wet mij oplegt.

In het afgelopen jaar heeft de Landbouwhogeschool ernstige verliezen geleden. Prof. VISSER overleed na een kortstondige ziekte op 18 December 1949, ruim een jaar na zijn aftreden als hoogleraar. Een week daarna bereikte ons het ontstellende bericht, dat zijn opvolger Prof. VAN DEN BAN, plotseling uit ons midden was weggenomen.

Twee maanden later overleed de oud-buitengewoon hoogleraar Ir J. ELEMA, die gedurende bijna 25 jaren het onderwijs in de grondverbetering had verzorgd.

Slechts weinige dagen geleden hebben wij onze oud-collega HONING naar zijn laatste rustplaats begeleid.

Drie amanuenses werden ons door de dood ontnomen. Geheel

onverwacht overleed de amanuensis, tevens concierge bij het laboratorium voor microbiologie, D. J. VAN ZANTWIJK. Een lange lijdensweg, welke de amanuensis bij het laboratorium voor landbouwscheikunde E. J. JANSEN moest doormaken, werd afgesneden, toen enige verbetering mogelijk scheen. Na een ziekte van enkele maanden ontviel ons de amanuensis bij de afdeling houtteelt C. BEUMER.

Het Instituut voor Veredeling van Landbouwgewassen moest zijn trouwe medewerker J. NAVEST missen.

Ook onder de studenten eiste de dood zijn slachtoffers; 6 December 1949 overleed de student J. W. WERKHOVEN, 15 Januari 1950 in Indonesië de student 2e luitenant E. HOLTRUST, 29 Juni 1950, volkomen onverwacht, de student J. B. VENEMANS.

Mijn ambtsvoorganger maakte reeds melding van een bericht in de dagbladen over de benoeming van onze Curator Mr KLAASESZ op een belangrijke post in West-Indië. Dit bericht vond enkele dagen later zijn bevestiging in de benoeming van Mr KLAASESZ tot Gouverneur van Suriname. Hoezeer wij ons verheugen over de daarin gelegen onderscheiding, voor de Hogeschool moeten wij betreuren, dat het aftreden als Curator daaraan onafwendbaar verbonden is. In zijn plaats werd de nieuwe burgemeester van Wageningen, Mr M. DE NIET in het Curatorium benoemd.

Waren in de jaren na de bevrijding, mede door de in de bezettingstijd gevolgde gedragslijn om de vervulling van vacatures zoveel mogelijk op te schorten, de mutaties in het docentencorps zeer talrijk, geleidelijk keren wij in dit opzicht tot meer normale verhoudingen terug. Evenwel hebben wij dit jaar nieuwe vacatures, welke de zo zeer verjongde en uitgebreide Senaat opnieuw zullen wijzigen.

Aan de hoogleraar in de technologie, Dr Ir A. PH. WEBER, werd na een ambtsperiode van slechts anderhalf jaar, op zijn verzoek eervol ontslag verleend. Een spoedige vervulling van deze vacature is zeer nodig; gelukkig kan ik zeggen, dat ik goede hoop heb, dat binnenkort de benoeming van een nieuwe hoogleraar verwacht mag worden.

De hoogleraar in de landhuishoudkunde en het agrarisch recht van Indonesië, Suriname en de Nederlandse Antillen, Dr Ir E. DE VRIES, werd benoemd tot hoofd van de afdeling economische hulpbronnen van de internationale Bank voor reconstructie en ontwikkeling te Washington. Door zijn uitgebreide internationale connecties zou Dr DE VRIES aan onze Hogeschool in de toekomst nog vele bijzondere diensten hebben kunnen bewijzen. Wij staan hem dan ook ongaarne aan Washington af.

Tegenover de vermelde verliezen kunnen wij evenwel ook wijzen op nieuwe krachten.

Als opvolger van Prof. OLIVIER werd tot hoogleraar in de organische scheikunde benoemd Dr H. J. DEN HERTOG.

Door de benoeming van Dr TH. L. M. THURLINGS tot hoogleraar in de staathuishoudkunde, kon Prof. Mr C. H. F. POLAK ontlast worden van het onderwijs in de economie.

Tot hoogleraar in de wiskunde werd benoemd Dr N. H. KUIPER, die juist dezer dagen zijn ambt heeft aanvaard.

Prof. VAN UVEN verdient onze dank voor zijn bereidwilligheid het afgelopen jaar de colleges in wiskunde te hebben verzorgd. Hierdoor werd het afscheid van een voortreffelijk docent en een hooggewaardeerd collega nog een jaar uitgesteld. Bij de aanbieding van zijn geschilderd portret op 1 October 1949 is duidelijk gebleken, hoezeer Prof. VAN UVEN zich mag verheugen in de vriendschap en achting van zeer velen. Gelukkig heeft men voor dirigenten nog geen leeftijdsgrens voorgeschreven.

Het terrein van de virusziekten bij land- en tuinbouwgewassen is de laatste decennia dermate uitgebreid en gespecialiseerd, dat het gewenst werd geacht voor het onderwijs van dit onderdeel der plantenziektenkunde een afzonderlijke docent te benoemen. Tot buitengewoon hoogleraar werd benoemd Dr T. H. THUNG.

De lector in de landbouwarchitectuur H. J. VAN HOUTEN kon eindelijk zijn werkzaamheden beëindigen. Zijn onderwijstaak wordt overgenomen door Ir POTHOVEN, die benoemd werd tot lector in de kennis van de landbouwgebouwen.

Tot opvolger van Ir M. W. POLAK werd als lector in de werktuigkunde benoemd Ir C. A. BIJLAARD, die zijn ambt evenwel eerst zal kunnen aanvaarden, wanneer hem ontslag uit de militaire dienst wordt verleend.

In de vacature van lector in de tropische landbouwplantenteelt kon worden voorzien door de benoeming van Ir G. G. BOLHUIS.

Met het onderwijs in de zaadteelt, dat Prof. WELLENSIEK tot dusver gaf, zal worden belast Ir G. T. GROOTERS. Zijn benoeming is reeds tot stand gekomen, maar ook hij zal zijn taak eerst kunnen aanvaarden, nadat hij uit de militaire dienst zal zijn ontslagen.

Ik heb goede hoop, dat de leerstoel in de landbouwwerktuigkunde binnenkort zal worden bezet.

Mijn ambtsvoorganger voorspelde reeds, dat de hoop van Prof. OLIVIER om met stille trom heen te gaan, ijdel zou blijken. Prof. OLIVIER heeft zich in het onvermijdelijke geschikt en zich, na een afscheidscollege, een huldiging laten welgevalen. Namens vrienden en studenten werd hem een portret aangeboden.

Mr W. G. F. JONGEJAN, Voorzitter van de ondernemersraad voor Indonesië, werd benoemd tot Commandeur in de Orde van Oranje Nassau, de nieuwe curator Mr M. DE NIET, oud-zendingsconsul in Indonesië, tot Officier in de Orde van Oranje Nassau, de hoogleraren MINDERHOUD en DE VRIES tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw, Prof. HOUTZAGERS tot Chevalier du Mérite

Agricole. De analist A. J. VAN DE PEPPEL, de heer J. E. VAN ZUTPHEN, koordirigent, maar ook vaste bespeler van ons Aula-orgel en de gepensioneerde analist K. BOUWMAN ontvingen de ere-medaille, verbonden aan de Orde van Oranje Nassau, in goud, terwijl aan de gepensioneerde tuinman W. M. H. SCHRIEVER deze onderscheiding in zilver werd verleend.

De technici A, de heren J. M. J. SMIT en B. W. SMIT herdachten respectievelijk op 26 Februari en 2 April de dag, waarop zij voor 50 jaren aan onze Hogeschool, of juist haar voorgangster, werden verbonden. Op 1 April 1950 vond in het laboratorium voor plantkunde een huldinging plaats. Het was voor mij een bijzonder genoegen deze technici te kunnen mededelen, dat Hare Majesteit de Koningin hun de ere-medaille, verbonden aan de Orde van Oranje Nassau, in goud had toegekend.

Een onderscheiding van andere aard viel Prof. WELLENSIEK ten deel door zijn benoeming tot lid van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen.

Als een onderscheiding kan ook worden gezien de uitnodiging, welke Prof. SMIT ontving om gedurende Juli en Augustus colleges te geven aan de Universiteit van Rio de Janeiro.

Prof. EDELMAN werd tot een bezoek aan Iran uitgenodigd voor besprekingen over de plaatsing van Nederlandse intellectuelen in het kader van het Iranse zevenjaren-plan.

Na een afwezigheid van een jaar keerde, ofschoon de Amerikaanse dollar zeer hoog genoteerd staat, tot ons terug de lector Dr D. J. DOEGLAS, die van September 1949 tot Juni 1950 als „visiting professor” college gegeven heeft aan de Louisiana State University over geologie en sediment-petrologie.

Ook op andere wijze werd het contact met het buitenland versterkt. Vele hoogleraren, ten dele buiten bezwaar van 's Lands schatkist, maakten een studiereis naar het buitenland en Amerika schijnt tegenwoordig het Mekka der wetenschap te zijn. In het algemeen moet het ten eerste worden toegejuicht, dat hoogleraren en wetenschappelijke werkers zich op de hoogte kunnen stellen van de nieuwste vindingen en dat zij over belangrijke problemen van gedachten kunnen wisselen met buitenlandse collega's. Ook voor de plaatsing van afgestudeerden kan een bezoek aan het buitenland van de allerhoogste betekenis zijn. Meer dan ooit is het noodzakelijk, dat de Landbouwhogeschool en het peil, waarop het onderwijs staat, in het buitenland meer bekendheid verwerven. Men zal er echter tegen dienen te waken, dat de belangen van de studenten en van de Landbouwhogeschool in het algemeen door deze reizen niet in het gedrang komen. Wetenschappelijke „sight seeing” moet worden voorkomen.

Ook bij de studenten is een neiging waar te nemen wat verder van huis te gaan. Velen brachten een practijk door in het buiten-

land tot zelfs in de Congo, Zuid Afrika en Suriname. Naast vermeerdering van kennis van de landbouw acht ik verruiming van blik een niet te onderschatten voordeel.

De behoefte aan het herstel van oude of het leggen van nieuwe contacten met buitenlandse instellingen en onderzoekers wordt niet alleen door ons gevoeld. Dit bewijst de grote stroom van buitenlanders, welke in de laatste jaren tot ons komt. Enkeligen hielden hier een voordracht, zoals door sommige onzer hoogleraren en wetenschappelijke medewerkers voordrachten werden gehouden aan buitenlandse universiteiten en hogescholen.

Hoezeer ik mij verheug over de belangstelling, welke in binnen- en buitenland op deze wijze voor onze Hogeschool bleek te bestaan, ik kan daarop niet verder ingaan. Slechts een tweetal bezoeken wil ik met name vermelden. In September 1949 bezocht een 30-tal deelnemers aan de Ronde Tafel Conferentie onze Hogeschool. Voorts was het ons een groot genoegen de Commissie voor de Landbouw uit de Tweede Kamer der Staten Generaal te mogen ontvangen.

Verder wil ik er nog op wijzen, dat twee afgestudeerde buitenlanders, Dr HÄNSEL uit Oostenrijk, en SWAMINATHAN uit India, met een studiebeurs van de F.A.O. enige maanden in Wageningen hebben gestudeerd.

Ter bevordering van de toenemende belangen van onze buitenlandse betrekkingen is op initiatief van Prof. EDELMAN een commissie van advies uit de Senaat benoemd.

Zal de Landbouwhogeschool, voor zover zulks nodig is, zelf contacten met het buitenland zoeken, bij de uitvoering van de plannen der mogendheden tot internationale samenwerking wordt de Landbouwhogeschool in enkele gevallen ongezocht direct of indirect betrokken. Ik denk hierbij aan de stappen, welke worden ondernomen voor een versnelde ontwikkeling van bepaalde landen. Met het oog op deze grote plannen heeft de Minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening een commissie ingesteld voor de coördinatie van de werkzaamheden, welke op landbouwkundig terrein verband houden met de hulp aan „underdevelopped countries”. Van deze commissie is Prof. COOLHAAS voorzitter, terwijl ook de Rector en enige hoogleraren hierin zitting hebben. Onder ogen is reeds gezien in hoeverre Nederlandse deskundigen bij deze technische hulp kunnen worden ingeschakeld en tevens of door cursorische voordrachten of op andere wijze aan personen uit diverse landen de gelegenheid kan worden geboden zich aan de Landbouwhogeschool verder te bekwamen.

Bij vele gelegenheden werd de Senaat door de Rector Magnificus, de waarnemend Rector Magnificus of de Secretaris van de Senaat vertegenwoordigd. Hierbij denk ik wel in de eerste plaats aan het bezoek, dat Hare Majesteit de Koningin met Zijne Koninklijke

Hoogheid Prins Bernhard aan Gelderland bracht, waarbij ten stadhuize van onze gemeente en in de Stadsschouwburg te Arnhem onze Senaat door Rector Magnificus en Secretaris werd vertegenwoordigd.

Als waarnemend Rector Magnificus woonde Prof. TENDELOO de afscheidsreceptie bij ter gelegenheid van het einde van de Ronde Tafel Conferentie.

Als Rector was ik aanwezig bij het 75-jarig jubileum van het Nederlandse Rundvee Stamboek en bij de herdenking van het 50-jarig bestaan van de Plantenziektenkundige Dienst, voor welke herdenking gebruik werd gemaakt van onze Aula.

Behalve voor deze herdenking werd vele malen voor voordrachten en wetenschappelijke bijeenkomsten van lokalen onzer Hogeschool gebruik gemaakt. Voor de eerste maal overheerste bij één dezer wetenschappelijke bijeenkomsten de vrouw. De studieweek huishoudwetenschap, die meer dan 200 vrouwen naar hier trok, was een groot succes. Hare Majesteit de Koningin deed zich bij deze studieweek vertegenwoordigen. Zijne Excellentie, Minister MANSHOLT wees op de grote betekenis van wetenschappelijke vorming voor de huishoudkunde en gaf te kennen, dat hier ook voor de Landbouwhogeschool nog een belangrijke taak is weggelegd.

De gewoonte getrouw zij thans nog enige aandacht geschonken aan de gebouwen.

Het hulpgebouw voor natuurkunde kwam gereed.

Prof. REINDERS zal een zucht van verlichting hebben geslaakt, toen met de bouw werd begonnen van zijn kweekkas, die nu vrijwel klaar is.

Prof. KRUIDHOF heeft, na lang wachten en vele teleurstellingen, in de afgelopen weken het fundament zien leggen voor zijn nieuwe gebouw. Wel scheen dit ogenblik reeds een jaar geleden aangebroken, maar helaas moesten wij vijf minuten voor twaalf in uitstel berusten. De wijze waarop hier namens het Ministerie van Financiën werd ingegrepen, kan ik nog steeds niet bewonderen.

Het voormalige hotelletje „De Valk”, dat vele jaren aan de afdeling geodesie huisvesting bood is opgeruimd, waardoor het laboratorium voor erfelijkheidsleer, eerst nu goed tot zijn recht komt.

Het grote bouwplan, waarover mijn ambtsvoorganger gewaagde, moest opnieuw in behandeling worden genomen. In een Senaatsvergadering, waar enthousiasme voor eigen vak en objectiviteit even in botsing dreigden te komen, werd een plan goedgekeurd, dat gunstige perspectieven biedt. Er zijn goede vooruitzichten, dat voor nieuwbouw, naast de bedragen vermeld op de Staatsbegroting, ook uit andere bron nog gelden beschikbaar zullen worden gesteld.

De uitvoering van dit bouwplan is alleen mogelijk, indien daarvoor terreinen beschikbaar zijn. Maar niet alleen voor onze bouwplannen hebben wij gronden nodig. Het ligt immers voor de hand, dat een Landbouwhogeschool voor haar experimenten voor een belangrijk deel aangewezen is op proefterreinen en ook hier moeten wij een grote achterstand constateren. Hoe kampt de afdeling landbouwplantenteelt in dit opzicht niet met zeer grote moeilijkheden. De Regering erkent deze en streeft naar een oplossing, welke ten dele nabij is.

Ik wil iets van de sluier oplichten, welke nu nog over onze toekomstplannen is uitgespreid. De bedoeling is te komen tot twee complexen van laboratoria, die ik eenvoudigheidshalve het Duivendaal-Nudecomplex en het Bergcomplex zal noemen.

In het Duivendaal-Nudecomplex zijn gronden aangekocht, waarop een nieuw laboratorium voor de physiologie der dieren gebouwd kan worden. Voorts zijn in ons bezit gekomen de nodige percelen tot uitbreiding van de afdeling tuinbouwplantenteelt, terwijl onderhandelingen gaande zijn voor de aankoop van gronden voor de afdeling landbouwplantenteelt.

Voor de gebouwen, welke op de Wageningse berg moeten verrijzen, is de aandacht gevallen op de Dreijen. Het verheugt mij, dat vrijwel alle percelen tussen het Arboretum, de Harnjesweg en de Diedenweg voor onze Hogeschool konden worden aangekocht.

Dat de aankoop van gronden voor onze Hogeschool bijzondere moeilijkheden oplevert, is aan de ingewijden voldoende bekend. Daar ook instellingen buiten de Landbouwhogeschool behoefte hebben aan terreinen, is reeds het vorige jaar een gemengde commissie ingesteld onder voorzitterschap van de Directeur van het Landbouwonderwijs, welke de verschillende belangen tegen elkaar kan afwegen.

Met bijzondere belangstelling hebben wij kennis genomen van het Rapport van de Staatscommissie voor de reorganisatie van het hoger onderwijs. De daarin vervatte voorstellen en suggesties verdienen onze volle aandacht en eisen een nauwgezette bestudering. De Senaat is van oordeel, dat een eventuele wijziging van de wettelijke regeling van het hoger landbouwonderwijs en de organisatie van de Landbouwhogeschool door een daartoe te benoemen commissie dienen te worden voorbereid en besloot de Minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening te verzoeken een commissie in het leven te roepen.

Hoe belangrijk de reorganisatieplannen ook zijn, onze studenten interesseren zich wellicht nog meer voor de plannen tot wijziging van het studieprogramma. Dit komt in de studentenpers trouwens wel tot uiting. Het lijkt mij echter niet verstandig, dat deze plannen de basis vormen voor besluiten van speculatieve aard van de stu-

denten. Ik ben bevreesd, dat er nog veel tijd zal verlopen, voor die wijzigingen tot stand zijn gekomen.

De studierichting landschapsarchitectuur, welke geruime tijd in haar geprojecteerde vorm in ons programma werd vermeld, is inmiddels geregeld bij Koninklijk Besluit van 27 Juni 1950.

In Februari 1949 werden door de Senaat twee prijsvragen uitgeschreven. Op de prijsvraag, waarin een critische verhandeling wordt verlangd over het onderscheid tussen de zogenaamd *privaat-economische* en de zogenaamd *sociaal-economische* waarde van landbouwgrond, zulks in het bijzonder ter beantwoording van de vraag in hoeverre de Overheid in een land als Nederland aan landaanwinning, ontginning en droogmaking bedragen ten koste mag leggen, die de verkoopwaarde van de daardoor te verkrijgen gronden te boven gaan, zijn drie antwoorden ingekomen.

De inzendingen onder de motto's „oester” en „*du choc des opinions jaillit la vérité*” bevatten weliswaar aardige passages en opmerkingen, doch zijn in het algemeen fragmentarisch van opbouw en rudimentair van uitwerking gebleven.

Het antwoord, dat aangeduid werd met een wel zeer toepasselijke aanhaling van Socrates in Xenophon's „*Economicus*” luidende: „Wanneer echter de aarde gedwongen wordt woest te blijven liggen, dan gaan ook alle andere bedrijven in korte tijd te gronde, zowel te land als ter zee”, verdient waardering voor het vele werk, dat er aan is verricht, doch het biedt weinig of geen nieuwe gezichtspunten en wordt voorts gekenmerkt door een weinig logische opbouw en gedachtengang, weinig ter zake dienende berekeningen en een aantal fouten in de redenering.

De Senaat is van oordeel, dat deze antwoorden niet voor een gouden erepenning in aanmerking kunnen komen.

Na de bevrijding heeft in woord en geschrift het studium generale de aandacht getrokken aan vrijwel alle universiteiten en Hogescholen. Tot dusverre hebben wij getracht in deze richting iets te bereiken door aan de Aulavoordrachten enige uitbreiding te geven. Het voornemen bestaat thans naar een nauwere samenwerking te streven, door het instellen van een commissie, bestaande uit vertegenwoordigers van de Senaat, het wetenschappelijke personeel en de studenten, welke commissie het College van Rector Magnificus en Assessoren van advies zal dienen over de voordrachten, welke in het kader van het studium generale gehouden zullen worden. De gedachte heeft voorgezeten, dat op deze wijze wellicht aan de wensen, welke in dit opzicht onder het wetenschappelijke personeel en de studenten bestaan, beter tegemoet kan worden gekomen.

De studenten-gezondheidszorg heeft ons zorgen gebaard, welke niet bevorderlijk waren voor onze gezondheid. Geleidelijk zijn de

moelijkheden overwonnen of zullen zij overwonnen worden. Bij het medisch onderzoek, dat wordt verzorgd door de internist de heer J. CORNELIS, wordt deze bijgestaan door de geneeskundige, de heer J. LE ROY. In versneld tempo zal dit onderzoek in het komende jaar worden voortgezet.

Meermalen is ook van deze plaats geweest op de moeilijkheden voor de studenten, welke worden veroorzaakt door de oproeping in militaire dienst. Op een bijeenkomst, welke onder leiding stond van de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, en waarop de Landbouwhogeschool was vertegenwoordigd door de President Curator en de Rector, is hierover uitvoerig gesproken. Thans is door de Minister van Oorlog, tevens in zijn hoedanigheid van Minister van Marine, een nieuwe regeling getroffen, welke hierop neerkomt, dat uitstel van eerste oefening zal worden verleend aan hen, die in of vóór het jaar, waarin het achttiende levensjaar wordt voleindigd, hun studie aan de Landbouwhogeschool daadwerkelijk hebben aangevangen. Dit uitstel wordt verleend tot het tijdstip, waarop het ingenieursdiploma is behaald, mits het candidaatsexamen binnen vier jaren en het ingenieursexamen uiterlijk twee jaren daarna met goed gevolg worden afgelegd.

Deze regeling betekent volgens mij een grote verbetering voor hen, die hun studie op vrijwel normale wijze volbrengen. De leerlingen van gymnasia en middelbare landbouwscholen zijn echter wel enigszins in het nadeel tegenover hen, die een H.B.S. bezoeken. Immers het feit, dat leerlingen van gymnasia en Middelbare Landbouwscholen een jaar of iets meer nodig hebben voor het behalen van hun einddiploma dan de H.B.S.-er betekent, dat zeer velen van de eerstgenoemden buiten hun schuld niet van de gunstige regeling zullen kunnen profiteren.

Het aantal ingeschrevenen bedroeg 1019, waaronder 74 vrouwelijke. Hiervan waren er 23, waaronder 16 vrouwelijke, voor enkele lessen ingeschreven. Voor de eerste maal meldden zich 152, waaronder 12 vrouwelijke, studenten aan.

Het ingenieursdiploma werd behaald door 99 mannelijke en 2 vrouwelijke studenten. Hierbij werd tweemaal het getuigschrift met lof verleend.

In het afgelopen studiejaar vonden 6 promoties plaats, waarbij eenmaal de doctorale graad met lof werd toegekend.

Met bijzonder genoegen maak ik hier melding van het feit, dat twee onzer studenten voor het jaar 1950 als winnaar van een studieprij van de B.P.M. werden aangewezen. Het zijn de heren TH. E. J. L. W. B. DE BRUIJN en P. G. DE VRIES. Van deze plaats af wens ik hun gaarne geluk met deze onderscheiding, terwijl ik tevens aan de B.P.M. dank breng, voor de royale wijze, waarop zij aan studenten

de gelegenheid biedt zich op verschillend terrein verder te ontwikkelen.

Een mededeling van minder prettige aard mag hier niet achterwege blijven. Verschillende studenten uit Indonesië en met name de Malinostudenten verkeren in grote financiële moeilijkheden. Ik hoop, dat de voorstellen, welke in dezen in overleg met de contact-hoogleraar Prof. EIJSSVOOGEL zijn gedaan, er toe zullen leiden, dat zij, die hier met behoorlijke resultaten het onderwijs hebben gevolgd, hun studie kunnen voortzetten.

De hoogtijdagen in onze studentenverenigingen stonden op hoog peil en leverden soms zeer bijzondere verrassingen.

Daarvoor zorgde ook de W.S.T.V., die de Nederlandse première leverde van „Death of a Salesman” en daarmee beroepsgezelschappen, die in een nek aan nek-race gewikkeld waren, met een neuslengte klopte. Maar niet alleen dit feit verdient waardering, ook de wijze, waarop de W.S.T.V. ARTHUR MILLER's drama vertolkte, komt een woord van lof toe.

Dat de Wageningse Studenten Koor- en Orkestvereniging, onder de steeds bezielende leiding van haar dirigent, Prof. VAN UVEN, op uitstekende wijze het Gala-concert verzorgde, spreekt haast vanzelf.

Unitas vierde nog in een wintermaand haar derde lustrum. Daarbij zat de gedachte voor dit feest niet tot eigen kring te beperken, maar hierin ook de burgerij te betrekken, wat een bijzonder succes is geworden. JAN MUSCH wist een Aula, welke helaas slechts ongeveer de helft van de gegadigden kon bergen, van het begin tot het einde volkomen te boeien. Ook de uitvoering van de toneelgroep van Unitas leverde een waardige bijdrage voor deze geslaagde lustrumviering.

De K.S.V. had voor haar lustrum de meer belovende Mei-maand gekozen. In zoverre was er een overeenkomst met de zojuist vermelde lustrumviering te bespeuren, dat ook nu naar een overbrugging naar de burgerij werd gestreefd. Het „Landjuweel” bracht een groot aantal kleurige groepen uit onze Zuidelijke provinciën en België naar deze gemeente en gaf ons gelegenheid de grote behendigheid van de vendelzwaaiër, de zekerheid van de boogschutter, enz. te bewonderen. De voordrachtencyclus, „de Mens in de Landbouw”, had van de zijde der studenten meer belangstelling verdiend.

Wanneer ik in navolging van de dagbladen onder sport ook de damwedstrijden mag rangschikken, kan ik hier mededelen, dat de student G. E. VAN DIJK verschillende malen opmerkelijke successen wist te behalen. Een uitzonderlijke prestatie werd geleverd door een roeienthousiast, die op een middernachtelijk uur in een hem vreemde boot zijn geliefde sport ging beoefenen. Waarschijnlijk heeft de duisternis hem parten gespeeld. Een politiemans ergens in Nederland zond aan de Rector Magnificus een rekening met een toelich-

ting. Ik ben blij, dat verdere belangstelling van de zijde der politie op sportieve wijze kon worden voorkomen.

Hiermede heb ik de belangrijkste lotgevallen van het afgelopen jaar de revue laten passeren. Niet alle wensen zijn bevredigd, maar er zijn toch talrijke feiten, welke stemmen tot tevredenheid. Zij die in evacuatietijd en kort na de bevrijding de Landbouwhogeschool hebben gezien, zullen het met mij eens zijn, dat er de laatste jaren zeer veel is tot stand gekomen. „Den Haag” (als ik mij mag veroorloven het aldus uit te drukken) is de Landbouwhogeschool in vele opzichten zeer ter wille geweest. Het College van Herstel en na 1947 het College van Curatoren hebben op prijzenswaardige wijze gewerkt en medegewerkt aan de restauratie en aanvulling van het bestaande. Ook zijn verschillende initiatieven tot vernieuwing en verjonging met succes bekroond.

Toch vragen velen zich met bezorgdheid af of de Landbouwhogeschool zich reeds voldoende heeft aangepast of in de naaste toekomst zal aanpassen aan de nieuwe omstandigheden. Het is een gemeenplaats geworden, dat tijdens en na de oorlog de omstandigheden sterk zijn gewijzigd. Gemeenplaatsen hebben het gevaar, dat zij voortdurend aan kracht verliezen en ook voor de Landbouwhogeschool is de kans aanwezig, dat men zich niet voldoende realiseert, welke consequenties er uit de blijvende veranderingen getrokken moeten worden. Het is hier niet de plaats om op al deze veranderingen uitvoerig in te gaan, maar puntsgewijze wil ik toch bij enige ervan even stil staan.

- 1e. Allerwegen ziet men, dat bij het onderzoek in sterke mate de utiliteitsgedachte naar voren komt. De nood, waarin ons land verkeert, dringt ook in deze richting en meer dan ooit te voren wordt tegenwoordig van de wetenschap hulp verwacht voor verdere vooruitgang op maatschappelijk gebied. De Landbouwhogeschool heeft bij haar wetenschappelijk onderzoek de mogelijkheden voor toepassing in de praktijk nimmer uit het oog verloren. Maar wanneer ik in de Inleiding van het verslag van T.N.O. over 1948 en 1949 lees „dat bij de beoefenaars der natuurwetenschap nog lang niet algemeen de plicht wordt nagekomen, het actuele landsbelang voorop te stellen”, dan verraadt dit toch een mentaliteit, welke een bedreiging kan worden voor het vrije onderzoek aan Universiteit en Hogeschool. Ik zou het betreuren, indien men bij het vechten voor zijn budget een groter bedrag zou kunnen bemachtigen, naarmate men groter toekomstige financiële voordelen zou weten te becijferen. Menig uitstekend onderzoeker zal het dan moeten afleggen tegen een goed rekenmeester met rijke fantasie.
- 2e. Gedurende en na de oorlog is grote uitbreiding gegeven aan het landbouwkundig onderzoek buiten de Landbouwhoge-

school. De staatsbijdragen, welke hiervoor worden gegeven, zijn relatief veel sterker gestegen, dan die voor onze instelling. Over de verhouding van deze laboratoria en instituten tot de Landbouwhogeschool is de laatste jaren veel gesproken en een jaar geleden heeft mijn ambstvoorganger hierop nog de aandacht gevestigd. De algemeen heersende opvatting, dat voor deze instellingen meer rijksgeld en meer bewegingsvrijheid kan worden verkregen dan voor de Landbouwhogeschool, heeft bij velen een onbehaaglijk gevoel gewekt. Het zou, niet het minst voor de studenten, een groot nadeel betekenen, indien de problemen uit de praktijk, welke een wetenschappelijke behandeling vragen, geleidelijk zouden worden onttrokken aan onze Hogeschool. Incidenteel zijn er zeer bevredigende oplossingen gevonden, maar een algehele opzet, waarbij ook tijdig overleg wordt gepleegd, zou in dezen toch zeer heilzaam kunnen zijn.

- 3e. De soevereiniteitsoverdracht aan Indonesië en de onzekerheid aldaar op verschillend gebied, hebben een groot en gevarieerd arbeidsveld voor de afgestudeerden aanmerkelijk verkleind en zeker voorshands ook minder aantrekkelijk gemaakt. Voor de Landbouwhogeschool is dit in tweeërlei opzicht van grote betekenis. Een deel der afgestudeerden voelt zich verplicht de blik naar andere landen te wenden, terwijl de Landbouwhogeschool, die vroeger een ruime keuze had om haar docerend en ander wetenschappelijk personeel voor tropische zaken te requireren, in de naaste toekomst voor grote moeilijkheden kan komen te staan. Bij het studieplan zal men meer aandacht dienen te schenken aan de tropen in het algemeen en tevens aan de subtropische gebieden.
- 4e. Ongerustheid bij de studenten over gebrek aan voor hen geschikte betrekkingen. Dit punt hangt ten nauwste samen met het vorige, maar is in zoverre algemener, dat ook zij, die een Nederlandse studierichting kozen, bevreesd zijn later niet de functie te kunnen vinden, welke zij op grond van aanleg en opleiding gaarne zouden vervullen. En de Landbouwhogeschool staat voor de uiterst belangrijke vraag op welke wijze zij door haar onderwijsplan kan meehelpen om de studenten in dezen te helpen. Het is een onderwerp, waarover veel is gesproken. Zoveel hoofden, zoveel zinnen en de hoofden zijn vele. Vrij algemeen is echter de opvatting, dat ook in de landbouwindustrieën, waar vele werkzaamheden en ook het te verwerken product een landbouwkundige vorming vragen, nog een vruchtbaar arbeidsveld kan worden gevonden, mits de Landbouwhogeschool de gelegenheid biedt, zich beter voor te bereiden. Ook de vraag, of men een brede, algemene vorming moet nastreven, of wel een sterke specialisatie is vaak in discussie geweest. Bij besprekingen met vertegenwoordigers van

het Colonial Office te London heeft het mij sterk getroffen, dat men specialisten vroeg, phytopathologen, microbiologen, plantenveredelaars, enz.

Doordat vroeger verreweg de meeste personen in Nederland of in Indonesië een werkkring vonden, heeft men weinig bekendheid gegeven aan de Landbouwhogeschool in andere landen. Iemand, die in het buitenland komt heeft er weinig aan of wij hier met elkaar beweren, dat de opleiding in Wageningen zo prima is. Een goede voetballer kan door een enkel contractje in het buitenland „prof” worden, maar de export van intellect is zeer veel moeilijker.

- 5e. „Het hoger onderwijs en de gewijzigde internationale omstandigheden.” Onder deze titel heeft de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen op 25 Augustus een radiorede uitgesproken. Hierin wordt mededeling gedaan van een rapport, uitgebracht door een commissie, waarvan Prof. E. DE VRIES voorzitter was. Enerzijds wordt er op gewezen, dat in vele landen, welke een versnelde ontwikkeling zullen doormaken (vroeger sprak men van minder ontwikkelde landen) grote behoefte bestaat aan academisch gevormde personen. Er zal dus plaats zijn voor afgestudeerde Nederlanders maar omgekeerd mag worden verwacht, dat ook jonge mensen uit dergelijke landen naar Nederland zullen komen om hoger onderwijs te genieten. De Regering heeft besloten de oprichting van een internationaal academisch instituut te bevorderen. De Landbouwhogeschool zal hierbij ook een rol kunnen spelen. Ik wil er nog op wijzen, dat het hier behandelde punt aspecten biedt, welke door mij in de mededeling over technische hulp aan „underdeveloped countries” reeds werden genoemd, terwijl ik met waardering melding wil maken van de intensieve bemoeiingen op dit gebied van enkele onzer hoogleraren.
- 6e. Is de student van thans anders dan die van voor de oorlog? Ik stel dit punt vragenderwijs aan de orde. Ongetwijfeld hebben de bezetting en de na-oorlogse jaren een zeker stempel gedrukt op onze studenten. De financiële omstandigheden zijn vaak zodanig, dat van een onbekommerd studentenleven geen sprake kan zijn, laat staan van verlenging van studietijd, om zich door ruimere oriëntering, meer algemene ontwikkeling of verdere specialisatie beter voor te bereiden voor het maatschappelijke leven. De onzekere politieke toestand, de dienstplicht, te weinig vertrouwen in de toekomst, hebben de sfeer voor ernstige studie ongunstig beïnvloed. De drang naar meer algemene ontwikkeling en naar sport, de bemoeiingen met buitenlandse studenten en tal van andere zaken, vragen de aandacht van de student. Maar, wanneer men dat alles samenvat, komt men tot een tijd en energieverblindende bontheid, welke een

oppervlakkige kennismaking mogelijk maakt, maar die dreigt te verwarren in plaats van te verrijken. Wetenschapsbeoefening eist rust en op gevaar af voor ouderwets te worden gehouden, meen ik toch te moeten zeggen, dat er voldoende tijd en rust moet overblijven voor verdieping.

- 7e. Wordt de hoogleraar niet teveel in beslag genomen door allerlei bezigheden? Deze vraag meen ik in het algemeen gesproken met ja te kunnen beantwoorden, getuige ook de vele klachten van collega's uit andere plaatsen. De tijd, dat men zich een professor voorstelde als een man met een lange baard, te midden van boeken in een stil gelegen vertrek, afgezonderd van het leven van allen dag, is voorbij. De Professor, die 's avonds zijn paraplu op bed legt en zelf in de paraplubak gaat staan, kan zich niet meer handhaven. Menige hoogleraarskamer lijkt veel op een kantoor. Wanneer hij wil bedanken voor een commissie, moet hij nooit zeggen, dat hij geen tijd heeft, omdat hij wil studeren of meer contact wil houden met de studenten. Want het is zover gekomen, dat dergelijke beweringen worden beschouwd als voorwendsels. Er zijn hier grote moeilijkheden, ja zelfs tegenstellingen. Enerzijds vraagt men voor de hoogleraar meer bestuursvrijheid voor zijn laboratorium of instituut — anderzijds wil men hem niet afleiden van zijn studie en zijn studenten; enerzijds wenst men, dat hij niet wordt geïsoleerd van landbouwkundig onderzoek elders — maar anderzijds mag men hem niet halen uit de rustige sfeer, waarin zijn gedachten kunnen rijpen. Men ziet gaarne iemand, die administratieve en organisatorische talenten plus bestuurscapaciteiten bezit, maar gelijktijdig moet hij een goed docent en onderzoeker en paedagoog zijn.

Voor de ingewijden zijn bovengenoemde punten bekend nieuws. Ze zijn herhaaldelijk, op verschillende plaatsen, door diverse personen en in allerlei toonaarden besproken. Maar juist in deze verscheidenheid schuilt het grote gevaar, dat het bij praten blijft. En hiermede kom ik voor een tweetal netelige vragen.

Hoe moet dit alles in betrekkelijk korte tijd worden geregeld en opgelost? Is dit bij de tegenwoordige organisatie van bestuur en contrôle wel mogelijk? En nu moet het mij van het hart. Het apparaat van de Landbouwhogeschool is onoverzichtelijk, is log en omslachtig. Er is geen voldoende afbakening van taak, competenties en verantwoordelijkheid voor de talrijke instanties. Een mijner voorgangers heeft eens beweerd, dat hij tijdens zijn Rectoraat soms het gevoel had, of hij in stroop zwom. Deze geestigheid zouden we nog meer kunnen waarderen, wanneer ze niet zo'n ernstige ondergrond had. Het tragische is, dat de machine te langzaam loopt, ondanks de goede wil, het harde werken en de liefde van de velen die voor

de belangen der Landbouwhogeschool op de bres staan.

Gelukkig konden vele zaken dit jaar worden bespoedigd, doordat het College van Rector Magnificus en Assessoren geregeld besprekingen heeft gehad met de President Curator en de fungerende Secretaris van het College van Curatoren. Voor de President Curator was geen moeite te veel en menigmaal was hij uit Den Haag reeds in Wageningen op een uur, dat op sommige plaatsen voorbereidingen werden getroffen om de dagtaak te beginnen. Door deze besprekingen werd tijdelijk van twee colleges praktisch een orgaan gemaakt en kon door mondeling overleg veel tijdrovende schriftelijke gedachtenwisseling worden voorkomen. Niettemin moet worden geconstateerd, dat het aantal papieren schijven te groot is en wanneer alles voor elkaar schijnt te zijn, wordt soms door een of andere instantie, waarmede men geen rekening heeft gehouden, nog een spaak in het wiel gestoken. Doordat men zich tienvoudig wil verzekeren tegen het kleinste foutje, wordt een apparaat in het werk gezet, dat het spontane en de vreugde voor een goede daad al bij voorbaat smoort. Ik zie geenszins over het hoofd, dat de Landbouwhogeschool een zeer gecompliceerd geheel is en dat haar bevolking een rijk gevarieerde populatie vormt; zij is ook te kwetsbaar om op ondoordachte wijze met haar te experimenteren. Ik ben mij verder zeer goed bewust, dat iemand, die werkt met eigen middelen en in eigen tijd, zich vrijer kan bewegen dan iemand, die is aangewezen op staatsgelden. Dat men een hoogleraar niet per telefoon toestemming geeft om bepaalde plannen uit te voeren is begrijpelijk en ook zeer verstandig. Maar er is een gulden middenweg. En er zijn talrijke instellingen in den lande, die uit dezelfde Staatsruif eten, die wel kunnen werken zonder de gecompliceerde reminstallaties, waarmede men de Landbouwhogeschool heeft toegerust.

Het is aan onze Universiteiten en Hogescholen gebruikelijk, dat ook de studenten hun mening kenbaar maken en soms doen zij dit op zeer duidelijke wijze. In vele gevallen mag men een deel van het daarbij blijkend ongeduld zetten op rekening van hun jeugd en onervarenheid in bestuurszaken. Maar wanneer ik deze factoren had verdisconteerd, heb ik toch hun bezwaren niet steeds kunnen weerleggen. Dat is voor een Rector niet aangenaam. De jonge man, die hier 5 à 6 jaar studeert en deze zo uiterst belangrijke periode van zijn leven zo goed mogelijk wil benutten, rekent met maanden en kan zich niet de luxe veroorloven te rekenen met jaren.

Ik vraag geen dictator en weet zeer goed, dat overhaaste beslissingen zelden juist zijn. In het oude liggen zeer vele waardevolle elementen verankerd en de geest van de beeldenstormer is gevaarlijker dan het conservatisme van de restaurateur. Doch behalve aan restauratie zal men ook moeten denken aan reconstructie en aan totaal nieuwe projecten. Dat zal echter alleen tot zijn recht komen,

wanneer het geschiedt in een tempo, dat past bij onze dynamische tijd.

Na de ontboezemingen van zoëven, wil ik hier nogmaals mededelen, dat er ook reden is om dankbaar te zijn. Het is mij verder een behoefte om te verklaren, dat ik de steeds welwillende houding van de President Curator op zeer hoge prijs heb gesteld. De besprekingen met de President Curator en de fungerende Secretaris van het College van Curatoren, waren voor een vlugge afwikkeling van vele zaken zeer bevorderlijk.

Zeer erkentelijk ben ik voor de grote steun van de Assessoren TENDELOO en BIJHOUWER, en van de secretaris van de Senaat KRUIDHOF. De leden van de Senaat hebben mijn werk niet moeilijker gemaakt dan strikt noodzakelijk was en velen, die als lid van een commissie of op andere wijze de algemene belangen van onze Hogeschool hebben gediend, breng ik daarvoor hulde.

Op de bureaux van het Secretariaat en de Administratie zijn door het personeel bergen werk verzet en verschillende zaken ondervonden vertraging, omdat er inderdaad een tekort aan goede krachten was en nog is. Deze werkers die weinig naar voren komen zijn mij als Rector zeer behulpzaam geweest, waarvoor ik hun gaarne dank zeg.

Waarde collega Tendeloo,

Als Rector Magnificus de dienaar te mogen zijn van de Landbouwhogeschool is een eervolle en verantwoordelijke taak. De wijze, waarop Gij, eerst als secretaris van de Senaat en het laatste jaar als Iste assessor de zaken van de Landbouwhogeschool hebt gevolgd en hebt helpen behartigen is mij een waarborg, dat van U een grote activiteit zal uitgaan. Ik hoop, dat vele Uwer goede voornemens, dank zij Uw werkkraft en volharding, tot een gunstige realiteit zullen uitgroeien, tot bloei van de instelling, welke ons allen dierbaar is. Wanneer ik U de ambtsketen omhang als symbolische handeling van de overdracht van het Rectoraat, verbind ik hieraan gaarne de wens, dat een vruchtbare ambtsperiode U voldoening zal mogen schenken bij de vervulling van Uw taak.

Leve de nieuwe Rector!